

حکومت به عادت

کامبیز نوروزی

حقوق دان

در جهان و جامعه متغییر که روز به روز در حال دگرگونی است، برقراری نظم پایدار و در قالب ساختارهای حقوقی نیازمند سرعت عمل، شجاعت، ابتکار، درک واقعیت، حساسیت، نوآوری، انعطاف‌پذیری و مشارکت عمومی است. در فرایند تغییرات پرشتاب، باید تغییرپذیر بود. اما عادت همیشه مانع از تغییر است. تکرار موجب عادت است. هر اندازه چیزی بیشتر تکرار شود، بیشتر به آن عادت می‌شود. عادت اگرچه امنیت می‌آورد ولی موجب غفلت هم می‌شود. در خیابانی که مسیر همیشگی ماست، حس امنیت بیشتری داریم و غفلت می‌کنیم از احتمال موبایل قاپی. عادت اولین چیزی را که از بین می‌برد، «احساس» است. چیزی که عادت شد، دیگر حس نمی‌شود. ما وقتی از جایی مثل تهران به جایی مانند جنگل‌های شمال می‌رویم، سرشار از حس زیبایی و شکوه خواهیم شد. اما آن که در جنگل زندگی می‌کند، بسیار کمتر چنین می‌شود. او به تمام محیط عادت کرده است. عادت هوشیاری را کم می‌کند. کارها به شکل فریزی و خودبه‌خودی انجام می‌شوند. با کاهش هوشیاری، دقت کم می‌شود و خطرها به کمین می‌نشینند. در شاهراه‌های خلوت راننده پا بر پدال گاز می‌فشارد و کیلومترها بدون هر تحرکی جلو می‌رود. بی‌خیال و کم‌دقت می‌شود. بر اثر عادت سرعت واکنش در برابر وقایع کاهش می‌یابد. در محیط‌های ناآشنا که برای ما بیگانه است و به آن خو نکرده‌ایم، نسبت به هر اتفاقی با حساسیت و هوشیاری به سرعت واکنش نشان می‌دهیم. آن راننده شاهراه خلوت در برابر خطری که جلوگیری سبز شده، دیرتر واکنش نشان می‌دهد و چپ‌سای قربانی همین تأخیر شود. عادت قدرت خلاقیت و نوآوری را مضمحل می‌کند و از بین می‌برد. نوشتن و خلق جدید، چیزی را که با آن احساس امنیت می‌کنیم، از بین می‌برد. حتما دیده‌اید خیلی آدم‌ها، خصوصا وقتی پا به سن می‌گذارند، حتی در برابر تغییر محل مبل و میز خانه هم مقاومت دارند. وقتی عادت به چیزی کردیم، ترسی درونی و پنهان در ما شکل می‌گیرد که می‌شود نامش را گذاشت «ترس از دست‌دادن». اگر آن چیز مانوس و مالوف که به ما امنیت و آرامش بخشیده است، از بین برود و تغییر کند، چه باید کنیم؟ هر اندازه عادت به چیزی بیشتر شود، تلاش ما برای مراقبت از آن چیز بیشتر می‌شود و برای نگهداری‌اش حتی با هر چیز و هر کس که عادت‌شکن باشد، ستیز می‌کنیم و آن را عدوی خود می‌شناسیم. عادت هرچیز نو را در حکم بیگانه محسوب می‌کند، مانع شناخت و فهم آن می‌شود و تلاش به انکارش دارد. همه

اینها و آثار دیگری که «عادت» پدید می‌آورد، آن حس امنیت را به حسی کاذب و فریبنده بدل می‌کند که در رودخانه خروشان تغییر و دگرگونی زندگی عمومی به سادگی در هم خواهد شکست و بحران‌های سخت می‌سازد. به خاطر همین خطرات است که می‌گویند خیلی عادت‌ها را باید شکست. در سطح کلان، ساخت سیاسی و نظام است که در آن قرار گرفته‌ایم. سال‌های طولانی است که عادت شده است به اینکه کشور دچار کسر بودجه باشد و برای جبران آن اسکناس چاپ کند، تورم مستمرا بالا برود، سالی ۱۵–۲۰ هزار نفر در جاده‌ها کشته شوند، سالی ۱۵–۱۶ میلیارد تومان کالای قاچاق وارد کشور شود، هر مشکلی که پیش آمد، فورا برای آن یک شورای عالی تشکیل شود متشکل از عالی‌ترین مقامات کشوری که سالی و دوسالی جلسه‌ای بگذارند تا نه، صداسومیا بی‌اعتنا به جامعه حرف‌های تکراری بزند و تبلیغات تکراری کند، اینترنت را فیلتر کنند و مردم با فیلترشکن‌ها فیلترینگ را دود کنند و به هوا بفرستند و باز هم فیلترینگ ادامه داشته باشد، فساد صاحب‌منصبان عصاره ثروت‌های ملی را مضمحل کند، کسانی به سمت‌های ارشد گمارده شوند که در حد آن نباشند، نظارت استصوابی جلوی خیلی‌ها را برای رقابت سیاسی بگیرد و حذفشان کند، سال به سال آمار طلاق و اعتیاد و قتل و خودکشی و سرقت و پرونده‌های قضائی افزایش یابد، در هر مجلسی حرف‌های تکراری تند و تیز به حاضران تلقین شود، با شعار توانیم گفت‌وگو و مصالحه کنیم، عده‌ای باشند که آشکار و پنهان به هر که خواستند توهین کنند و افترا بزنند و خشم و خشونت را رواج دهند، بر سر پوشش زنان جدال شود و عادت‌های فراوان دیگر، عادت‌هایی که حتی نس نمی‌شوند، مثل خوره به جان همه افتاده‌اند. حلقه‌ها بسته از تکرارها و عادت‌ها که مانع از هر شجاعت و خلاقیت و نوآوری برای حل بحران‌ها شده‌اند. در جهان عادت‌ها قدرت و امنیت نمی‌تواند در قالب یک نظم پایدار حقوقی استقرار یابد. احساس خطر ناشی از بی‌نظمی انگیزه برای پناهن‌ردن به پناهگاه خیالی عادت‌ها را تشدید می‌کند و گرفتاری در دایره بسته افزون می‌شود. نفع حکمرانی و نفع عمومی در شکستن عادت‌هاست که بی‌ان کاری از پیش نخواهد رفت.

چهارشنبه ۳۰ آبان ۱۴۰۳
۱۸ جمادی‌الاول ۱۴۴۶
۲۰ نوامبر ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۹۸۰
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

در «شرق» امروز می‌خوانید: «شرق» در گفت‌وگو با علی نصری پیام ظریف خطاب به یهودیان جهان را واکاوی می‌کند. • گفت‌وگو با محمدصالح صدقیان درباره احتمال توافق آتش‌بس در لبنان

کارشناسان در میزگردی تغییر مواضع رئیس‌جمهوری آمریکا و تأثیر آن بر اقتصاد ایران را بررسی می‌کنند

گوی غلطان ترامپ

گزارش تیتریک را در صفحه ۴ بخوانید

این گزارش را در صفحه ۳ بخوانید.عکس: مصطفی رودکی، عین

عباس عراقچی در نشست خبری با همتای سوری خود به واشنگتن توصیه کرد به فکر جایگزینی برای فشار حداکثری باشد

تجویز عقلانیت حداکثری برای آمریکا

یادداشت

ضرورت نگاهی جامع به بحران انرژی

محمدرضا یوسفی شیخ‌رباط

اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

حامل‌های انرژی با نرخ تورم مخالفت کرده و در نتیجه، سرمایه‌گذاری در این حوزه و نیز قیمت نسبی این حامل‌ها کاهش یافته و از این مسیر تقاضا برای آنها افزایش یافته است. عامل مهم دیگر، فقدان جایگاه تعریف‌شده برای بخش خصوصی واقعی در امر حامل‌های انرژی است. دیگر عامل مهم، ناتوانی در مدیریت طرح‌های عمرانی مرتبط در جهت سرمایه‌گذاری جدید و دسترسی‌ناداشتن به ساختار مدیریتی، اقتصاد سیاسی و منابع مالی موجب تأخیر زیاد در به سرانجام رسیدن این طرح‌ها شده است.

یکی دیگر از دلایل مهم وضعیت رو به بحران انرژی، تحریم است. تحریم موانع بزرگی در تجارت خارجی و مبادلات مالی با جهان و عدم امکان به‌روزرسانی تکنولوژی ایجاد کرده و موجب فرسودگی زیرساخت‌ها و تجهیزات کاهش درآمد‌های ارزی کشور در جهت سرمایه‌گذاری جدید و دسترسی‌ناداشتن به سرمایه خارجی شده است. این فرسودگی علاوه بر کاهش توان تولید، به اتلاف

یادداشت

ترامپ و نفت ایران

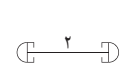

حشمت‌الله رضوی

زمانی که دونالد ترامپ در سال ۲۰۱۶ در انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا به پیروزی رسید، تا آنجا که به ایران مربوط است، نخست از برجام خارج شد و سپس سیاست فشار حداکثری را با هدف حذف کامل صادرات نفت ایران از بازار جهانی در پیش گرفت. اکنون که ترامپ دوباره به کاخ سفید بازمی‌گردد، سه عامل شامل سیاست خارجی او در قبال روسیه و چین، سیاست خاورمیانه‌ای و سیاست انرژی او در داخل شرایطی را فراهم خواهد آورد که عرضه را بر صادرات نفت ایران تنگ خواهند کرد، اما چگونه؟ بدون تردید سیاست خارجی ترامپ در قبال روسیه و جنگ اوکران با سیاست جو بایدن و دموکرات‌ها متفاوت خواهد بود. از ترامپ انتظار نمی‌رود که بخواد برای عضویت اوکران در ناتو یا اتحادیه اروپا هزینه بپردازد و ازاین‌رو با توجه به اظهارات او برای برقراری صلح در اروپا باید انتظار داشت در دوران ریاست‌جمهوری او بحران اوکران پایان یابد یا فروکش کند. اگر این فرض درست باشد، پس از فروکش‌کردن بحران اوکران انتظار می‌رودتحریم‌ها علیه روسیه کاهش یابد و زمینه برای عادی‌شدن صادرات نفت و گاز روسیه به بازارهای جهانی فراهم شود. می‌توان ادعا کرد که افزایش عرضه اضافی نفت و گاز روسیه چیزی معادل کل صادرات نفت ایران، یعنی معادل ۱٫۵ میلیون بشکه نفت در روز خواهد بود، رویدادی که می‌توان آن را به شیخیون علیه ایران در بازار نفت تشبیه کرد. اما حتی اگر بحران جنگ روسیه و اوکران به‌زودی حل‌وفصل نشود، باز هم سیاست خارجی دولت ترامپ در قبال روسیه برای صادرات نفت ایران چالش‌برانگیز خواهد بود؛ زیرا ترامپ در مقایسه با بایدن برای اعمال تحریم‌های نفتی علیه روسیه سخت‌گیر نخواهد بود و این به معنای دست‌بازتر روسیه در بازار نفت است. سیاست خارجی دولت ترامپ در قبال چین هم برای صادرات نفت ایران چالش‌برانگیز خواهد بود. ترامپ به‌صراحت اعلام کرده است که تعرفه‌های بیشتری را علیه کالاهای صادراتی چین وضع خواهد کرد که می‌توان آن را تلاش برای کاهش رشد اقتصادی چین تعبیر کرد. با وضع تعرفه‌های بالاتر و کاهش رشد اقتصادی چین، تقاضای نفت این کشور، به‌عنوان بزرگ‌ترین واردکننده نفت جهان و مقصد اصلی صادرات نفت ایران، کاهش خواهد یافت. سه‌شنبه گذشته که اوپک جدیدترین پیش‌بینی ماهانه خود را درباره تقاضای روزانه نفت در جهان منتشر کرد، برای چهارمین ماه پیاپی در میزان تقاضای نفت جهانی تجدیدنظر کرد و آن را کاهش داد. اوپک اعلام کرد که کاهش

عارف، معاون اول رئیس‌جمهور:

ریشه بخش مهمی از چالش‌های اجتماعی کانالیزه‌کردن فرهنگ است

برگزیده‌ها

نشست رونمایی کتاب «تویترتی‌شدن سیاست» برگزار شد

ذکر خیر توییتر و دفاع ظریف از آن

۱۲

گزارش آژانس درباره برنامه هسته‌ای ایران

۲

گزارش «شرق» به مناسبت روز کودک

ساعت ۱۲:۳۰ ظهر یکشنبه

۶

هدیه سردار آزمون در بیشکک

سندرم ۴۵ دقیقه دوم

۹

نگاه

منظومه فکری فیرچی و مسئله ایران
عباس آخوندی

۵

یادداشت

چهره دوم قدرت

افشین حبیب‌زاده

شاید پیش‌تر درخصوص چهره دوم قدرت مطالبی شنیده یا خوانده باشید، اما در این نوشتارمی‌خواهیم ببینیم این چهره از قدرت چه نقشی در سیاست‌ها و دستورات کارها دارد؟ این نقش سازنده است یا مخرب؟ و آیا گریزی از آن هست؟ استیون لوکس در کتاب «قدرت: دیدگاه رادیکال» به نظریه «سه چهره از قدرت» پرداخته است. بر اساس این نظریه، معتقد است قدرت از سه طریق قابلیت اعمال دارد؛ قدرت اول «تصمیم‌گیری»، قدرت دوم «عدم تصمیم‌گیری» و قدرت سوم «ایدئولوژیک». او معتقد است قدرت تصمیم‌گیری عمومی‌ترین شیوه اعمال قدرت است. روشی شناخته‌شده و قابل تشخیص، شفاف و بر مبنای فرایندی مشخص برای رسیدن به یک هدف معین که در قوانین، ساختارها و نظام‌های سیاسی قابل ردیابی است. درحالی‌که در قدرت عدم تصمیم‌گیری، ما با نوعی عدم شفافیت مواجه هستیم به‌گونه‌ای که تغییر دستور کار و کنترل پارامترهای یک بحث در تعریف مسائل و گزینه‌ها به صورتی غیرملموس پیگیری می‌شود که البته نمی‌توان همواره آن را امری منفی تلقی کرد؛ چراکه در بُعد تحلیلی می‌تواند دارای ارزش باشد، به این جهت که به گفته لوکس می‌تواند دیدگاهی دوبعدی از قدرت به‌تخلیلسر بدهد. در چهره سوم، قدرت به شیوه‌ای مؤثرتر و با تکیه بر تغییر نکرش‌ها، ارزش‌ها و آرزوهای افراد می‌تواند اعمال شود؛ با کمترین تنش اجتماعی و بیشترین اثر. البته در اینجا تمرکز ما بر روی چهره دوم قدرت یعنی قدرت عدم تصمیم‌گیری خواهد بود. یکی از چالش‌های مهم حوزه سیاست در ایران امروز، چه در حوزه سیاست داخلی و چه در سیاست بین‌الملل، بنا بر آنچه به‌عنوان دغدغه از سوی نخبگان و حتی غیرنخبگان مطرح می‌شود، غلبه قدرت عدم تصمیم‌گیری در سیاست‌گذاری‌هاست.

۴۳

ادامه‌در

صفحه

۵